

Struktura státní závěrečné zkoušky

Studijní program: Japanistika

Forma studia: Hlavní studium (maior)/Sdružené studium (completus)

Platnost od: Jaro 2022

I. Jazyková část

1. Písemný překlad krátkého souvislého textu z japonštiny do češtiny/slovenštiny
2. Písemný překlad krátkého souvislého textu z češtiny do japonštiny
3. Samostatná písemná práce na jedno ze zadaných témat
4. Audioorální užití jazyka:
  - a. Situačně ukotvená řízená konverzace (*roleplay*)
  - b. Samostatný ústní projev na zadané téma
  - c. Volná konverzace
5. Lingvistická analýza krátkého jazykového útvaru

II. Kulturně-historická část

Okruh „Starší Japonsko“

1. Prehistorické Japonsko, období Asuka a Nara

- Jaký je obecný náhled na japonskou prehistorii a historii a jejich klíčové pojmy? Jak probíhal materiální vývoj v nejstarších obdobích? Jak a kde vznikal japonský stát z rodových zřízení a jaké kontinentální vlivy genezi provázely? Jaké jsou nejstarší zmínky o Japonsku v čínských pramenech? Jak vypadalo Japonsko v období Nara z hlediska politického? Jak vznikly dvě císařské linie? Jakou roli hrál chrám Tódaidži v kulturním a společenském vývoji země? Jaké příčiny vedly k přesunu císařské moci z Jamata a jak tento přesun probíhal?
- Jak lze charakterizovat počátky japonského písemnictví a jak vypadala jejich interakce s mytologií? Jaký byl vztah mezi ústní slovesností (*kotodama*) a psanou literaturou (*bun*)? Jakou souvislost měla nejstarší díla s náboženskou a společenskou situací? Jaký vliv měla nejstarší literární díla na další rozvoj japonské literatury?
- Klíčové pojmy: *džómon*, jajoiská kultura, kofunová kultura, středodžómonská kultura, *sanšu no džingi* a hierokracie, *udži*, *gaiseki*, reformy Taika, princ Šótoku, *kabane*, *ricurjó kokka*, éra Tenpjó, *Kodžiki*, *Nihon-šoki*,

Kaifúsó, Man'jóšú, tanka, čóka, sedóka, man'jógana, senmjógaki, makura-kotoba, kakekotoba

2. Japonsko v období Heian

- Jak je vymezeno období Heian a do jakých fází je lze rozdělit? Jaká byla struktura vládnoucí vrstvy, jaké bylo rozdělení moci a jaké faktory ovlivňovaly mocenskou situaci v období Heian? Jaká historická východiska vedla ke vzniku vojenské vrstvy *buke*? Jakou roli hrály tzv. statky *šóen*? Jaké příčiny vedly k mocenskému konfliktu na konci období Heian? Jak vypadala náboženská situace v období Heian?
- Jaká jsou nejvýznamnější žánry a literární díla heianského období a čím se vyznačují? Jaké žánry se vyskytují v jiných oblastech umělecké tvorby?
- Klíčové pojmy: regentské období, *sekkan džidai*, *šóen*, *šinden-zukuri*, *jamato-e*, *sei-i taišógun*, *kuge*, *buke*, *Fudžiwara džidai*, vláda excísařů *insei*, válka *Gen-Pei*, *šingonšú*, *tendaišú*, amidismus, *mappó*, *onnade*, *džorjú bungaku*, *secuwa*, *monogatari*, *nikki*, *zuihicu*, *čokusenšú*, *Nihon rjóiki*, *Kokinšú*, *Taketori monogatari*, *Ise monogatari*, *Tosa nikki*, *Kageró nikki*, *Gendži monogatari*, *Makura no sóši*, *Izumi šikibu nikki*, *Sarašina nikki*, *Kondžaku monogatari*

3. Japonsko v období Kamakura

- Jaká byla historická východiska vzniku vojenské vrstvy *buke*? V čem spočíval dualismus státní a vojenské správy v období Kamakura? Jak se lišil systém kamakurského šógunátu od šógunátu tokugawského? Jaké důsledky na vnitřní vývoj Japonska měly mongolské invaze? Jak lze charakterizovat japonský buddhismus období Kamakura?
- Jaká jsou nejdůležitější literární díla kamakurského období, k jakým žánrům náleží a čím se vyznačují? Jak vznikl a čím se vyznačoval žánr *renga*? Jak lze zhodnotit význam *Fudžiwara-no Teiky* či mnicha *Saigjó*a?
- Klíčové pojmy: *bakufu*, *goon*, *hókó*, *šugo*, *džitó*, *gokenin*, *šikken*, *gunki monogatari*, *júgen*, *jódžó*, *Heike biwa*, *Hódžóki*, *Heike monogatari*, *Curezuregusa*, *Šin-Kokinšú*, *renga*

4. Japonsko v období Muromači, období sjednocovacího procesu

- V čem spočívalo císařské schisma v období Muromači? Čím se vyznačovala vojenská vláda rodu *Ašikaga*? Jaké faktory vedly k desintegraci jednotného státu v období tzv. *sengoku*? Jak probíhal proces opětovného sjednocení a jaké charakteristiky měly jeho nejvýznamnější osobnosti? Jak vypadaly první styky Japonska s evropskými zeměmi a jaké měly důsledky? Jak vypadal proces formování království *Rúčů* na *rjúkjúském* souostroví?
- Jak lze charakterizovat kulturu Severních hor a kulturu Východních hor? Jak vypadaly divadelní formy v období Muromači a období následujícím? Které jsou hlavní literární proudy v druhé polovině japonského středověku a která díla jsou stěžejní?
- Klíčové pojmy: Jižní a Severní dvůr, *šariden*, *šoin-zukuri*, *wakó*, válka *Ónin*, *sengoku džidai*, *daimjó*, panství *han*, *Azuči-Momojama*, *tenšukaku*, *wabi-sabi*,

sanšin, nógaku, haikai no renga, Taiheiki, Džórurihime monogatari, kirišitan bungaku

5. Japonsko v období Edo

- Jak probíhal a čím vyvrcholil proces znovusjednocení Japonska? Jak vypadalo mocenské uspořádání od počátku 17. století? Jaké mechanismy využívali Tokugawové k upevnění a udržení moci? V čem se systém tokugawského šógunátu lišil od šógunátu kamakurského? Čím se vyznačovala společenská struktura a společenský život v období Edo? Jaké byly hlavní příčiny pádu tokugawského režimu?
- Jaké ideové proudy představovaly hlavní oporu tokugawského systému? Které hlavní žánry, formy a tematika se rozvíjely v literatuře v období Edo? Kdo byli jejich nejvýraznější představitelé z řad autorů? Jak byla literární produkce ovlivněna společenskou a politickou situací v zemi? Jak probíhal vznik nových divadelních forem na základě předchozího kontextu? Jak vznikala poetická forma „haiku“ (*haikai no renga no hokku*)?
- Klíčové pojmy: *šinpan, gosanke, fudai, tozama, ši-nó-kó-šó, sankin kótai, sakoku, sanšin, šamisen, ukijo, kabuki, džóruri, haikai no renga, hokku, Macuo Bašó, Čikamacu Monzaemon, Ihara Saikaku, Ueda Akinari, bakumacu*

Okruh „Moderní Japonsko“

1. První část období Meidži: 1868–1890

- Jaké byly vnitřní a vnější faktory, jež vedly k restauraci Meidži? Jaké byly problémy a vnitřní rozpory tokugawského systému? Jak restaurace Meidži probíhala a kdo byli její hlavní protagonisté? Jaké bylo jejich společenské pozadí, věk a zkušenosti se zahraničím? Proč se samurajové snažili redukovat moc samurajů a zrušit celou samurajskou vrstvu? Na jakých mechanismech a institucích byl vystavěn systém meidžiovského státu? Jaké byly hlavní rozdíly mezi tokugawským režimem a systémem období Meidži? Jak lze popsat hlavní změny a reformy, jež se v druhé polovině 19. století v Japonsku odehrály? Jaké reakce vyvolaly reformy v japonské společnosti a jaké odezvy v zahraničí? Jak lze hodnotit restauraci Meidži v kontextu světových dějin? Jak vyznívá srovnání situace období Meidži v Japonsku se situací v Číně, Koreji či Evropě?
- Jak se proměnila situace a pozice hlavních náboženských systémů (šintó, buddhismus) v období Meidži? Jaké ideové proudy dominovaly intelektuálnímu prostředí a literární tvorbě v 2. polovině 19. století? Kteří autoři a která literární díla reprezentovali přetrvávající trendy předchozího období?
- Klíčové pojmy: *bakumacu, Iwakurova mise, ústava Meidži, opiové války, Bošinská válka, císař Meidži, státní šintó, Císařský výnos ke vzdělání, Takamori Saigó, Itó Hirobumi, Fukuzawa Jukiči, Izumi Kjóka, Higuči Ičijó*

2. Druhá část období Meidži a počátek 20. století: 1890–1931

- Jak se změnilo japonské území od druhé poloviny období Meidži? Jaké příčiny a pozadí měly jednotlivé teritoriální zisky? Jak vypadala koloniální politika Japonska a jak se lišila správa jednotlivých kolonií? Jaké lze spatřovat pozitivní a negativní dopady koloniální správy? Jak lze charakterizovat politickou a společenskou situaci v období Taišó a jakými proměnami společnost prošla? Jak vypadala japonská zahraniční politika v tomto období? V čem spočívala tzv. Šideharova diplomacie? Jakých vojenských konfliktů se Japonsko zúčastnilo na konci 19. a na začátku 20. století a jaké byly jejich důsledky? Co to byly tzv. *zaibacu* a jakou roli hrály v celkové mocenské struktuře této doby? V jakém ohledu byla nebo nebyla tzv. „demokracie Taišó“ demokracií a jaké příčiny vedly k jejímu zániku?
- Jaké nové proudy ovlivnily literární produkci přelomu 19. a 20. století? Odkud čerpaly inspiraci a kdo byli jejich hlavní představitelé? Jakým způsobem se modernizovaly tradiční poetické formy a kdo byl v této oblasti nejvýraznějším autorem?
- Klíčové pojmy: První čínsko-japonská válka, rusko-japonská válka, *genró*, Šideharova diplomacie, *zaibacu*, Seijúkai-Minseitó, volební zákon z roku 1925, císař Taišó, císař Šówa, realismus, romantismus, *watakuši šósecu*, Cubouči Šójó, Futabatei Šimei, Mori Ógai, Šimazaki Tóson, Sóseki Nacume, Masaoka Šiki, Akutagawa Rjúnosuke

3. Období militarismu a 2. světová válka: 1930–1945

- Jaké byly vnitřní a vnější faktory pádu tzv. „demokracie Taišó“ a co vedlo k nastolení militarismu v Japonsku? Jakou roli v tom hrály ekonomické, zahraničně-politické a jiné faktory? Jaké byly vnitřní rozpory japonského politického systému? Proč Japonsko napadlo Mandžusko a později i celou Čínu? Jaké byly domácí a zahraniční reakce na postup Japonska a jaký vztah měly konflikty k válce v Pacifiku? Jak vypadala japonská společnost ve 30. a 40. letech? Jaká byla situace politických stran? Jak ve srovnání s německým či italským vypadal japonský fašismus z hlediska ideologického či z hlediska politické struktury? Co vedlo Japonsko ke vstupu do války v Pacifiku? Kdy došlo k zásadnímu obratu v této válce? Jak lze interpretovat fenomén *kamikaze (tokkótai)*? Jakou roli v procesu ukončení války sehrál japonský císař, svržení atomových bomb na Japonsko a vstup Sovětského svazu do války v srpnu 1945?
- Které literární žánry se rozvíjely v předválečném období? Kdo byli jejich nejvýraznější představitelé? Jak byla literární tvorba ovlivněna politickou a společenskou situací v období japonského militarismu? Jaká tematika se v prozaické tvorbě rozvíjela v období 2. světové války?
- Klíčové pojmy: Mandžuský incident, incident na mostě Marca Pola, Tódžó Hideki, Konoe Fumimaro, Velká východoasijská sféra vzájemné prosperity, Kwantungská armáda, Pearl Harbor, bitva o Midway, *kamikaze*, neoromantismus, Šiga Naoja, Nagai Kafú, Tanizaki Džun'ičiró, historická novela, Ibuse Masudži, Jošikawa Eidži

4. Japonsko po 2. světové válce: 1945–1989

- Jakou podobu měla okupační správa a jaké zásadní reformy Japonsku přinesla? Jak se proměnila japonská společnost v období okupace? K jakým proměnám došlo v politickém a hospodářském systému? Kdy Japonsko opětovně získalo nezávislost? Jaký společenský vývoj na domácí i mezinárodní scéně tomu předcházel? Jaké faktory přispěly k tzv. japonskému ekonomickému zázraku? Jak lze vysvětlit poválečnou kontinuitu vlády LDP a proč bývá Japonsko označováno za „neobvyklou demokracii“? Jak lze charakterizovat japonskou zahraniční politiku v poválečném období? Jaké mělo Japonsko vztahy s Čínou, Koreami a zeměmi jihovýchodní Asie?
- Jakým způsobem a v kterých literárních dílech lze pozorovat reflexi 2. světové války? Kteří autoři jsou vnímáni jako nejvýznamnější prozaici 2. poloviny 20. století a jaké charakteristiky mají jejich díla?
- Klíčové pojmy: Jošida Šigeru, Douglas MacArthur, Tokijský válečný tribunál, Japonská ústava (článek 9), systém roku 1955, LDP, JSP, *anpo džójaku*, Ikeda Hajato, rozvojový stát, ekonomický zázrak, železný trojúhelník, *keirecu*, Dazai Osamu, Óoka Šóhei, Kawabata Jasunari, Mišima Jukio, Endó Šúsaku, Abe Kóbo

5. Nejnovější vývoj Japonska: 1990 až současnost

- Jaké byly příčiny ekonomické krize, která postihla Japonsko na začátku 90. let 20. století? Jakými hlavními změnami prošla japonská společnost v období Heisei? Jakou zahraniční politiku sledovalo Japonsko po pádu Železné opony? V čem byl výraznou politickou postavou Koizumi Džun'ičiró a jak lze charakterizovat vládu Abe Šinzóa? Jaké jsou nejpálčivější problémy současné japonské společnosti? Jaké významné události za posledních 30 let zásadním způsobem ovlivnily či změnily Japonsko?
- Jaké jsou nejnovější japonské literární tendence? Kteří současní autoři a která jejich díla jsou dostupná v překladech do češtiny/slovenštiny? Jak se liší tvorba jednotlivých japonských nositelů Nobelovy ceny za literaturu?
- Klíčové pojmy: Murajamův projev, *Óm šinrikjó*, hanšinské zemětřesení, Koizumi Džun'ičiró, svatyně Jasukuni, „ženy útěchy“, Fukušima, Tokijské olympijské hry, Jošimoto Banana, Murakami Rjú, Murakami Haruki, Óe Kenzaburó